

Po stopách prezidenta Václava Klause

(zpráva z odborného zájezdu)

"Tisková zpráva - Dne 20. července 2012 navštívil prezident Václav Klaus Jadernou elektrárnu Temelín, aby si prohlédl místo výstavby dvou nových bloků a pak zamířil k Lipnu, kde slavnostně otevřel novou stezku v korunách stromů s nejdelším suchým tobogánem v Česku".

Když ČKAIT společně s ČSSI a cestovní agenturou Gabi připravovali odborný zájezd na Šumavu a okolí, nic neznali z programu pana prezidenta, a přesto jsme částečně ve dnech 20. - 23. září kráčeli po jeho stopách. Při přípravě programu jsme doufali v babí léto, památky bez návštěvníků, horské stezky bez turistů a hotely s posezonními slevami. Vše mělo přijít a k tomu ještě dýchání do trubičky na kontrolu alkoholu při vstupu do bezpečnostní zóny elektrárny, dopravní kolaps na okruhu v Praze, plavání v hotelovém bazénu, dobré jídlo v různých hospůdkách a samozřejmě také déšť, bez kterého by Šumava nebyla Šumavou.

Zájezd začal prohlídkou zámku v Horšovském Týně, který stojí v historickém centru města. Byl založen někdy ve 12. století, nejdříve byl v držení církve, potom patřil Lobkovicům, po Bílé hoře rodu Trauttmansdorffů a po roce 1945 připadl státu. V r.1966 byl celý areál pro svoji nesmírnou historickou hodnotu prohlášen Národní kulturní památkou.

Město Domažlice je tradiční centrum regionu Chodsko. Historicky cenné centrum je městskou památkovou rezervací. Nejstarší zmínky se datují ke konci 10.století, kdy existovala osada na potoce Zubří, které později Přemysl Otakar II. udělil městská práva. Z historie je město známo bitvou u Domažlic, kdy byly v srpnu 1431 poraženi křižáci spojenými husitskými svazky pod vedením Prokopa Holého. V období pozdní gotiky došlo k výstavbě kruhové hlásky na náměstí, která dodnes tvoří klasickou dominantu města. V centru na náměstí Míru je neorenesanční radnice a řada původně gotických, renesančních, raně gotických i empírových domů se zachovalým podloubím.

Město Klatovy bylo původně královské město. Na náměstí je renesanční radnice s Černou věží a barokní původně jezuitský kostel z let 1656-76. Pod kostelem zasvěceným Neposkvrněnému početí Panny Marie a sv. Ignáci jsou vybudovány jako součást kostela katakomby, které se staly pohřebištěm příslušníků jezuitského řádu a jeho dobrodinců z řad místní šlechty, vojska a měšťanů. V letech 1676-1783 zde bylo uloženo k věčnému spánku více než 200 zemřelých, dokud v roce 1784 panovník Josef II. pohřbívání v kryptách nezakázal. Princip pohřebiště byl jednoduchý. Těla položená na hoblinách v dubových rakvích byla obložena chmelem. Každá rakev byla označena olovenou identifikační destičkou. Působením vzduchu vedoucímu do krypt důmyslným systémem větracích kanálů došlo k postupnému vysušení těl – mumifikaci. Větrací systém, jenž ústil až na střechu kostela, zajišťoval relativně stálou teplotu a vlhkost vzduchu. Po dlouhé léta byla těla prakticky nedotčena. Při opravě kostela ve 30. letech 20. století zasypali dělníci stavebním odpadem větrací šachty a kanály, které stoupaly zdířkami až pod střešní římsu. Tím se zcela změnilo prostředí ve sklepení a převážná část mumii se rozpadla. Celkem 140 mumii bylo pohřbeno roku 1937 do společného hrobu na hřbitově sv. Jakuba. V roce 2011 byly katakomby opraveny a nově zpřístupněny. Dnes mohou návštěvníci katakomb zhlédnout 30 mumifikovaných těl, 7 dalších je uloženo ve veřejnosti nepřístupné části krypty.

Ubytování jsme byli po celou dobu v Kašperských Horách v Parkhotelu Tosch, který stojí od roku 1994 na místě bývalého Městského pivovaru. Ten patřil mezi nejstarší pivovary v šumavském regionu. Zmínky o něm pocházejí již ze 16. století, kdy původně náležel tehdy spolu s „Freihausem“, sousední radnicí, ke hradu Kašperku dokud ho nekoupilo město. Po staletí se město o pivovar vzorně staralo, opravovalo a modernizovalo až do roku 1947, kdy Poválečným odsunem německého obyvatelstva ztratil pivovar nejen zaměstnance, ale i většinu svých odběratelů. Prostory pak sloužily jako sklad piva strakonického pivovaru a poté zde několik let fungovala výroba ovocných šťáv. Od šedesátých let minulého století objekt sloužil jako garáže a skladiště, postupně chátral a měnil se v ruinu. Stal se dějištěm her místních dětí, mezi nimi i malého Františka Tosche, který po studiích odešel do zahraničí.

Po sametové revoluci se vrátil a jako místní patriot koupil ruinu pivovaru a během čtyř let nelehké práce ji změnil v moderní hotel. Pozoruhodné jsou nejen interiéry, ale zejména vinárna s nevídanou kamennou klenbou a na další využití ještě čekající podzemní sklepy, vytesané ve skále. Hotel již navštívili významné osoby, prezidenti Václav Havel a Václav Klaus, francouzský herec Gerard Depardieu nebo apoštolský noncius Giovanni Coppa.

Kašperské Hory jsou horským městem. Jeho počátky jsou spojeny s hlubinným dolováním zlata ve 13. století. Ve 14. století zde stávala rozsáhlá hornická osada při významném zlatonosném revíru. V 15. století bylo v provozu téměř 40 větších zlatodolů a řada štol. Historické centrum města bylo v roce 1992 prohlášeno městskou památkovou zónou. Střed města tvoří mírně se svažující náměstí, které je obklopeno domy se středověkými jádry. Náměstí dominuje gotický kostel svaté Markéty s vysokou věží. Na náměstí poutá pozornost také městská radnice - původně tzv. Panský dům. K dalším významným stavbám patří hřbitovní kaple sv. Anny a kostel sv. Mikuláše, který je jedním z nejstarších center osídlení kraje. V okolí Kašperských Hor v zalesněných stráních se skrývají četné stopy staré důlní činnosti - zbytky štol, šachet, jámy, hluboké příkopy a násypy vzniklé povrchovou těžbou. K těmto technickým památkám vede naučná stezka Cestou zlatokopů s výchozími na náměstí.

Druhý den jsme zamířili stejně jako prezident Václav Klaus do jaderné elektrárny Temelín. Elektrárna s největším instalovaným výkonem v Česku stojí ve stejnojmenné obci. Je o ní veřejnosti všechno známo, můžeme si připomenout její základní fakta. Výstavba začala v r.1985, dokončena byla roku 2002. Má instalované dva bloky z původně plánovaných 4. Nachází se na pozemku 143 ha, z toho 123 je oploceno. Lokalita byla vybrána na základě řady bezpečnostních, technických a ekonomických kritérií. Blízkost Vltavy a vodního díla Hněvkovice zajišťuje dostatek vody na chlazení, díky poměrně vysoké nadmořské výšce elektrárna nemůže být ohrožena povodní. Jižní Čechy obecně i okolí Temelína jsou v porovnání s jinými oblastmi republiky řídko zalidněny (i přesto kvůli výstavbě elektrárny bylo zbouráno 6 obcí) a okolí je z velké části zalesněno, což je velmi výhodné z bezpečnostního hlediska. Elektrárna byla plánována ještě za socialistického Československa. Investiční záměr byl vydán v roce 1979, o stavbě 1. a 2. bloku bylo jednáno v roce 1980 se SSSR, v roce 1982 se jednání rozšířila na 3. a 4.blok. V listopadu 1986 bylo vydáno stavební povolení a v roce 1987 začala výstavba. V roce 1988 byla dokončena první z chladících věží. Po roce 1989 se stavba začala výrazně protahovat. Na doporučení MAAE se začaly přepracovávat projekty a řídicí a kontrolní systém (původně ruský) byl nahrazen zařízením americké společnosti Westinghouse. V lednu 1990 byly pozastaveny práce na 3. a 4. bloku, v březnu 1990 bylo rozhodnuto dostavět jen 1. a 2. blok. 10.března byla dostavba 1. a 2. bloku znovu schválena vládou a elektrárna byla uvedena do provozu v roce 2000.

V roce .2008 požádala ČEZ k povolení dostavby. Předpokládá se, že stavba by byla zahájena roku 2015 a 3. blok by mohl být spuštěn roku 2020-2022. V současné době probíhá ostře sledované výběrové řízení na dodavatele stavby. Ve hře zůstala 2 konsorcia - americký Westinghouse a česko-ruské konsorcium Škoda JS, Gidropress a Atomstrojexport.

Bezpečnost je pro provoz elektrárny nejdůležitější. Budova je projektována na zemětřesení o síle 5,5 stupně podle Richtera přímo v areálu elektrárny (zatím nejbližší nejsilnější bylo 2,4 stupně v roce 2007 u vodní nádrže Orlík). Důležité je udržet ve správném chodu štěpnou reakci, zajistit odvod tepla z reaktoru a zabránit úniku radioaktivity. Elektrárna má tlakovodní reaktor s uzavřeným okruhem. V případě nouze je možné použít ke chlazení vodu z věžového systému o objemu 100 tisíc m³, která by vydržela na 30 dnů. V případě výpadku elektrické energie vypomůže vodní elektrárna na Lipně nebo v Hněvkovicích a v době než naběhnou dieselové agregáty. V areálu jich je osm, každý blok má tři a další dva tvoří společnou zálohu. Hodinová spotřeba je 1600 litrů nafty, bez dotankování dokáže běžet 88 hodin. Kontejnment je kryt reaktoru. Brání případnému úniku radiace, odolá zemětřesení, vichřic, extrémním teplotám, tlakovým vlnám i pádu letadla. Je vysoký 56m, má vnitřní průměr 45m, stěny z 1,2m silného předpjatého betonu, 132 ocelových lan předepnutých na 900 tun a vnitřní povrch je z 8mm silné nerezové oceli. Vlastní reaktorová nádoba je z oceli o tloušťce 20 cm. Palivo jaderného reaktoru je tvořeno uranem 238 obohaceným do 5 % uranem 235 ve formě keramických pelet. Jedna

peleta (5 g UO₂) nahradí 1640 kg hnědého uhlí. V reaktoru je celkem 15 500 000 kusů pelet. Maketu pelety v poměru 1:1 si mnozí odnesli domů.

Na vlastní kůži poznali všichni účastníci exkurze zabezpečení střeženého prostoru. Díky častým protestům různých ekologických iniciativ je ochrana areálu nadstandardní. Vstup je povolen osobám starším 15 let po prokázání totožnosti, naopak je zakázán osobám, které před vstupem požíli alkoholické nápoje (kontrola dýcháním do trubičky). Do areálu se nesmí s fotoaparáty, videokamerami, mobilními telefony, zbraněmi, alkoholem a dámy na vysokých podpatcích. Vše se kontroluje průchodem v rámech. Někteří účastníci vzpomínali na naši předešlou exkurzi na stejném místě ale v době stavby reaktoru, kdy se naskytl pohled přímo do jeho útrobu. Dnes je vidět celkový výsledek a všichni určitě odcházeli z prohlídky s hrdoostí, co dokážou naše české ruce.

Protože počet účastníků exkurze do areálu jaderné elektrárny byl omezen na počet 32, a to ještě ve skupinkách po osmi, navštívili zbývající členové neogotický zámek Hlubokou nad Vltavou, vzniklý přestavbou v letech 1841-1871.

Holašovice je jihočeská vesnice s unikátním souborem budov ve stylu selského baroka ze 70. let 19. stol. Tvoří jedinečný celek, který je od roku 1995 vesnickou památkovou rezervací a roku 1998 byl zapsán do Seznamu světového kulturního dědictví UNESCO. Ves plánovitě založená kolem obdélníkové návsi snad někdy kolem poloviny 13. stol. se připomíná prvně roku 1292. Vesnici tvoří 23 památkově chráněných výstavných usedlostí s celkovým počtem 120 budov, které utvářejí ucelený památkový soubor včetně chlévů, stodol, maštalí, výměnků, sýpek, bran a různých ohrazení. Usedlosti jsou rozloženy po obvodu rozlehlé obdélníkové návsi o rozloze zhruba 210 x 70 m. Je zde téměř stoprocentně dochovaný středověký systém řazení jednotlivých usedlostí štítovými průčelími obytných domů a sýpek, propojený ohradními zdmi s brankami a klenutými vjezdy do prostoru návsi. Uspořádání spolu s dochovaným štukovým dekorem lidového nebo selského baroka na většině průčelí dává celému sídlu neopakovatelnou atmosféru a výraz. Dnes má vesnice cca 140 obyvatel a většina budov je v soukromém vlastnictví.

Krátká návštěva proběhla v obci Hoštice zejména pro milovníky komedií Zdeňka Trošky Slunce, seno .. Ostatní nezaujaté účastníky exkurze zaujalo zejména jak známým a často navštěvovaným cílem se obyčejná malá a kdysi poklidná česká vesnička stala.

Další den byl odpočinkový věnovaný pěšímu poznávání Šumavy. Cílem byla Železná Ruda, Čertovo jezero, Černé jezero a Špičák. Návrat do hotelu byl pak prohlídkou nejkrásnějších koutů Šumavy - Srní, Antýgl, Modrava, Kvilda a Horská Kvilda.

Nejvíce času jsme věnovali prohlídce pokoje v krajině v obci Modrava. Jeho autorem je ing. akad. arch. Jan Šépka, investorem obec Modrava a dodavatelem umělecké kovářství Jaroslav Prošek. Realizace proběhla v roce 2010 a stavba získala již dvě architektonická ocenění. Vznikla jako odpočinkové místo na soutoku Modravského a Roklanského potoka, z nichž vzniká řeka Vydra. Pokoj v krajině představuje pochozí platformu inspirovanou rostlinným listem. Trojúhelníková forma vytváří statickou tuhost, jež nepotřebuje další zavětrování. Celá sestava je tvořena ze dvou čtverců a devíti trojúhelníků tak, aby jednotlivé díly bylo možno vyrobit ze standardně prodávaných porořostových dílů. Stavba není nijak ukotvena do terénu, je na něj pouze položena a vodorovnost zajištěna devíti rektifikovatelnými opěrami. Na pochozí porořostové ploše stojí kovová křesla a stolky, které dotvářejí dojem obytného pokoje. Původně byly součástí pokoje i dvě prosklené stěny sloužící jako informační panely, ovšem za naší návštěvy už byly pryč. Můžeme se domýšlet, jestli náhodou nepadly za obětí vandalům stejně jako se nám zdá nepravděpodobné že by tolik kg železa vydrželo tak dlouho jen tak volně ležet na terénu.

Poslední den začal prohlídkou vyhlídkové trasy mezi korunami stromů - stavby, která byla zprovozněna před letošními prázdninami. Stavba Stezky korunami stromů je privátní investicí realizovanou na vrcholu kopce Kramolín u obce Lipno nad Vltavou. Vlastní stavba byla zahájena v květnu 2012 a ukončena na počátku července 2012. Zahrnuje objekt pokladen s nástupní rampou, za kterým ve výšce 4 m nad zemí začíná vlastní 371 m dlouhá a 2,5 široká stezka se třemi herními

stanicemi vždy s několika překážkami a 3 didaktickými stanicemi s informacemi týkajícími se lesa a lesní zvěře.

Vlastní stezka se sklonem 6% stoupá postupně až do výšky 24 m nad zemí, kde vchází do vyhlídkové věže. Nosné prvky stezky společně s herními a didaktickými stanicemi tvořené lepenými dřevěnými nosníky jsou podepřeny 89 masivními sloupy ukotvenými přes ocelové trny do betonových dvoustupňových patek zajištěných mikropilotami. Všechny dřevěné prvky včetně podlahových hranolů a konstrukce zábradlí jsou z douglasky, prakticky bezúdržbového dřeva vhodného pro venkovní stavby, bez dalšího moření. Výplet zábradlí tvoří nerezová síť napnutá mezi vypínací lanka, stejný princip je použit na herních stanicích, kde tato síť tvoří zajištění pod jednotlivými překážkami v případě pádu.

Nejvýznamnějším prvkem celé stavby je samozřejmě vyhlídková věž, ve které je od výšky 24 m nasazena spirálová rampa navazující na stezku a točící se podél vnitřní strany devíti obvodových sloupů až k horní vyhlídkové plošině ve výšce 40 m nad zemí tzn. 939 m n. m. V každém vrcholu devítihranu je nosný sloup z dřevěného lepeného profilu průřezu 300 /1000 m vyrobený v celku a ukotvený do základové patky mikropilotami. Vzájemně jsou sloupy propojeny šikmými kovovými táhly a vodorovnými vzpěrami, které společně tvoří potřebnou tuhost celé konstrukce. Vyhlídková plošina tvaru mezikruží devítihranu je „nasazena“ na horní plochy sloupů a umožňuje díky své šířce 4 m pohodlný rozhled po okolí. Sloupy i vodorovné nosné prvky podlah spirálové rampy jsou tvořeny lepenými dřevěnými prvky doplněnými kovovými konzolami. Podlaha i konstrukce zábradlí jsou z masivu tvořeného běžným dřevem s tlakovou impregnací. Opět se opakuje motiv výplně zábradlí nerezovou sítí.

Nepřehlédnutelným prvkem celé věže je téměř 35 t vážící středové točité schodiště tvořené ocelovým tubusem obepnutým spirálou lehkého ocelového schodiště od země až nad vyhlídkovou plošinu. V místě vstupu stezky do věže a na úrovni horní plošiny je ocelové schodiště propojeno ocelovými nosníky umožňujícími vytvoření lávky z vyhlídkové plošiny a dále trojúhelníkové nástupní plochy na skluzavku.

Nerezová skluzavka začínající na plošině ve výšce 24 m nad zemí v několika otáčkách levotočivě obepíná středový tubus se schodištěm a končí na terénu výjezdovým otevřeným profilem. Průměr skluzavky je 900 mm a její délka je bezmála 59 m (v současné době nejdelší skluzavka tohoto typu v ČR), pro osvětlení je osazeno několik kruhových okének. Konstrukce skluzavky je vynesena ocelovými konzolami vycházejícími z ocelového tubusu středového schodiště a v dolní části má dva vlastní nerezové sloupy opřené do vlastních patek.

Délka celé trasy od objektu pokladen až na vyhlídkovou plošinu je 675 metrů, ale téměř polovinu z toho tvoří točitý chodník v kruhové věži. Celá stavba byla realizována subdodavatelským systémem za dva měsíce při nákladech 62 milionů korun. Konstrukčně je stezka stejná jako její předchůdkyně v německém národním parku Bavorský les. Přístupná je v létě i v zimě, uzavírá se pouze při větru o rychlosti vyšší než 90 km/hod.

Na zpáteční cestě jsme se zastavili ještě v Českém Krumlově, kde je vždy a stále něco zajímavého k vidění, co by vydalo na samostatnou odbornou exkurzi. Mohli jsme například sledovat práce v říčním korytě řeky Vltavy, kde jsou právě prováděny protipovodňové úpravy spočívající v prohloubení toku a výstavbě ochranných hrází.

Mnoho věcí ze Šumavy nám zůstalo ještě skrytých. Bučina, Knížecí pláně, Plešné jezero, Čenkovská pila s vodní elektrárnou z roku 1912, Schwarzenberský plavební kanál, Klostermannova chata a další cíle, kam se můžeme vypravit někdy příště společně nebo každý sám.

Zpracoval: Cestovní agentura GABI, Ing. Milan Havlišta, říjen 2012